

Christine Holmström Linds föreläsning

Från Uppsala:2030s event Fina ord eller handling – Cirkulär ekonomi är mer än återvinning på Scandic Uppsala Nord 8 maj 2026.

Jag heter Christin Holmström Lind och är docent i internationellt och hållbart företagande. Jag har forskat om hållbarhet i 15 års tid och håller väldigt mycket på att titta på hur företag arbetar med den cirkulära omställningen och med hållbarhet generellt.

Det som jag tycker är spännande just nu är att man pratar väldigt mycket om att Sverige är väldigt framåt. Vi har nått långt, och det gäller både cirkularitet, klimatpåverkan och biologisk mångfald.

Jag tänkte att det kunde vara kul att titta på hur det ser ut med den cirkulära omställningen, både globalt, i Europa och i Sverige. Någon slags jämförelse: hur står sig Sverige i den här cirkulära omställningen?

Frågan är alltså: hur ser läget ut i Sverige, Europa och globalt när det gäller den cirkulära omställningen?

Det här är faktiskt väldigt intressant. Om man tittar globalt, på Europa och på Sverige, och pratar om den cirkulära omställningen, då kan vi se att globalt sett är vi helt ur kurs. Här har vi till och med en nedgång i den cirkulära omställningen, och vi har alldeles för högt materiellt fotavtryck.

Här har vi en cirkularitet på ungefär 7,2 procent. Det finns en ökad politisk vilja, men jag vet inte om ni känner till hur man jobbar inom EU och till exempel i USA och Kanada. Där finns det än så länge inga officiella nationella cirkulära färdplaner överhuvudtaget.

Tittar vi på Europa finns det en väldigt stark vision och en väldigt stark framtidstro. Det finns ett världsledande regelverk, Circular Economy Action Plan som man har tagit fram. Men när det gäller den cirkulära materialanvändningen ligger den fortfarande bara på 11,5 procent. Så det går väldigt, väldigt trögt.

Sedan kommer vi till Sverige. När jag började titta på det här – hela mitt material här baseras på SCB-statistik, och det har kommit en ny Circularity Gap Report från 2025 från RISE. De håller på med den här typen av forskning i Stockholm. Det är lite olika rapporter, så det här är en sammanställning.

Men då ser vi att Sverige ligger på 3,4 procent. Här pratar vi om något slags cirkularitetsindex. Med cirkularitetsindex menar man andelen sekundära material av den

totala materialanvändningen. Då ingår både sekundära och jungfruliga, alltså nya, nyutvunna material.

Vad säger ni? Ska vi vara så stolta över det här? Jag vet inte.

Publikfråga:

– Hur ska man tolka det här? Är Sverige sämst?

– Ja, det här är en intressant fråga. Anledningen till att Sverige ligger så lågt är att vi har en extremt hög materialutvinning av råmaterial, framför allt från gruvindustrin.

Det är en av anledningarna. Men det är fortfarande väldigt intressant, därför att vi går ut med just det här budskapet och den informationen att Sverige har kommit så långt i sin cirkulära omställning. Men de här siffrorna visar ju faktiskt någonting helt annat.

Nu vill inte jag vara någon slags domedagsprofet. Det är klart att vi gör jättemycket. Men samtidigt tror jag att det är bra att ha det här lite i bakhuvudet när vi pratar om det.

En av anledningarna till att vi har det man kallar ett cirkularitetsgap – och det här är en ny term, eller ett nytt koncept, som man har tagit fram från forskningsinstitutet RISE och som man nu har börjat använda även internationellt – är just det här cirkularitetsindexet, med andelen materialanvändning.

En av anledningarna till att vi har ett så högt cirkularitetsgap är att vi har väldigt mycket material som binds upp under väldigt lång tid i nya byggnader och i ny infrastruktur.

Det här är också intressant när man tittar på Scandic, som ska bygga nya hotell. Då är frågan: är det här helt nytt? Är det nya material? Är det återvinning? Är det återbruk? Det är klart att det här spelar väldigt stor roll.

I det här cirkularitetsindexet pratar man också om att vi i Sverige har en väldigt stor del biomassa i våra materialflöden. Så länge biomassa inte kan visas i ett slutet kretslopp räknar man inte in det i indexet. Det är därför det också sjunker väldigt mycket.

Den dag vi kan ha biomassa – alltså grödor från skogen, träd och så vidare – i ett slutet kretslopp, när vi kommer närmare det, kommer också vårt index att öka.

Sedan har vi fortfarande mycket icke-förnybara insatser: metaller, plaster, glas. Vi har också fossila bränslen. Inte så mycket, 7,4 procent är kanske inte jättemycket, men fortfarande alldeles för mycket mot vad vi faktiskt skulle kunna visa upp.

Så här ser siffrorna ut.

Om vi går tillbaka globalt och tittar på världen i stort – nu rör jag på mig väldigt mycket här, jag är så van att göra det, jag springer omkring här – så är det fortfarande så att 90

procent är linjärt. Vi producerar, vi använder och så slänger vi. Vi har fortfarande inte riktigt lyckats med den här omställningen.

Det vi ser här är all time high när det gäller material, ny materialutvinning, det vill säga användning av jungfruliga material. Vi har nu passerat 100 miljarder ton per år, vilket är en tredubbling på 50 år.

Jag kan tycka att det här är lite skrämmande siffror faktiskt. Räck upp en hand om ni också tycker det.

– Det här är globalt. Här ligger man globalt på 7,2 procent i cirkularitetsindex. Den globala konsumtionen per person har också ökat enormt mycket, från 8,4 ton till 12,4 ton. Utvinning och avfall pekar uppåt. Andelen återvinning minskar och har minskat de senaste fem åren.

Så det är bara en bråkdel, av allt material som flödar tillbaka in i kretsloppet.

Det som är positivt – för vi måste tänka positivt – är att den politiska aktiviteten faktiskt börjar ta fart.

Sedan slutet av 90-talet och början av 2000-talet har över 75 nationella strategier lanserats runt om i världen, varav 71 har kommit sedan 2016. Europa är navet i den här utvecklingen. Sverige, trots 3,4 procent – men man får ju på något sätt räkna bort vilken industri vi faktiskt har – ligger väldigt långt fram.

Sedan har det också tillkommit väldigt många nya nationella strategier i Sydamerika, Afrika och Asien. Det här bådakar faktiskt väldigt gott. Men återigen, ni ser här: helt tomt. Den politiska ambitionen i den delen av världen är väldigt låg, tyvärr. Det får såklart ringar på vattnet.

Sverige, tillsammans med länder i Norden och väldigt många höginkomstländer, kallas för shift nations. Det betyder att vi ligger extremt högt på välbefindningsindexet, men vi har ett väldigt högt ekologiskt fotavtryck.

Det här är ohållbart. För att vi ska öka cirkulariteten måste vi försöka skifta från vårt ekologiska avtryck. Vi måste skifta bort från överkonsumtion och från användning av jungfruliga material, men såklart inte på bekostnad av vårt välbefindande.

Här är vi väldigt, väldigt duktiga. Nu pratar vi cirkularitet, men om man tittar på hållbarhet pratar vi ekonomisk hållbarhet, ekologisk hållbarhet och social hållbarhet. Sverige ligger extremt högt på social hållbarhet. Där gör vi väldigt mycket.

Men vi behöver jobba väldigt mycket mer med den ekologiska hållbarheten, det miljömässiga, vårt avtryck, vårt materiella avtryck.

Kina har, enligt fakta och min forskning, oförtjänt dåligt rykte när det gäller klimatarbete. Man jobbar väldigt mycket med det här. Anledningen till det är den statliga påverkan: man har femårsplaner och tioårsplaner där det finns hårda regler och krav för vad som gäller inom de olika områdena, framför allt inom miljön.

Så här har vi faktiskt många länder i Asien. Sydamerika inte så mycket. Afrika jobbar också väldigt mycket med det här, faktiskt. Sedan ligger de väldigt lågt här. Vissa afrikanska länder kanske ligger här någonstans, så de har mycket att jobba på med välståndet eller den sociala hållbarheten.

EU då? Hur ser det ut här? Ni sitter väl nästan alla här i klorna på EU:s regelverk. Sedan 2019 har det kommit 13 000 nya regelverk för hur man ska förhålla sig till bland annat miljö och hållbarhet överlag. Så det är klart att här finns ett hårt tryck.

Men totalt sett i EU är indexet 11,5 procent. Man ökar väldigt, väldigt långsamt. Det är stabilt, men väldigt långsamt. Ambitionen är väldigt hög: att dubbla det här fram till 2030. Nu är vi faktiskt snart där. Det är bara fyra år kvar, så det är ganska osannolikt.

Man jobbar också väldigt lite med tjänstebaserade affärsmodeller, product-as-a-service-modeller.

Som ni ser pratar vi om den svenska paradoxen. Det är för att vi är väldigt duktiga på reuse, repair, recycle. Vi är väldigt duktiga på det här, men vi har ökat vårt materiella fotavtryck till 23,7 ton per person, per capita. För att vi ska vara hållbara pratar vi om ungefär åtta ton per person för att skapa en hållbar framtid.

Vi har en extrem konsumtion i Sverige.

Om man bara ska titta på det här globalt, så minskar det tyvärr totalt sett. I Europa ligger Nederländernas index på 23 procent. Vad gör de som inte vi gör? Sedan har de en helt annan industri, och det är också lätt att glömma bort. Jag vet inte om ni har sett rubrikerna om det här, att Sverige ligger på 3,4 procent och ligger jättedåligt. Man får titta lite mer noggrant på de här siffrorna.

Men det är så här det ser ut. Det är just det här som är problemet: att vi har ett så högt och ökande materiellt fotavtryck genom den ökande konsumtionen som vi ser just nu.

Men vi har såklart också väldigt många positiva saker. Vi börjar bli väldigt duktiga på det här med olika typer av materialanvändning, och det kommer hon in på senare. Avfallsvolymen har sjunkit ganska mycket. Den minskade med 39 kilo per person på bara tre år. Det är väldigt positivt.

Här kommer ni också in, alla ni som sitter här. Vi är en kunskaps- och innovationsnation, och det är det här vi ska utnyttja. Vi ska utnyttja att vi har en stark forskningsmiljö. Vi ska

utnyttja att vi har ett väldigt innovativt näringsliv. Som sagt, alla ni som sitter här är en del av det här.

Byggindustrin står för en tredjedel av allt avfall i Sverige. Byggindustrin jobbar samtidigt väldigt mycket med återbruk. Vi har haft olika exempel på hur man jobbar med återbruk, och det är just här flaskhalsen finns: att öka andelen återbruk när vi bygger.

Fordonsindustrin har kommit långt. Där jobbar man hårt. Vi har stora företag: Volvo Cars, Volvo Group och Scania. Här har man ett starkt samarbete när man jobbar med till exempel design för cirkularitet.

I slutskedet i värdekedjan är vi ganska duktiga. Men när det gäller att designa in cirkularitet har vi mycket att jobba med. Där är fordonsindustrin ganska långt framme. Man jobbar mycket med cirkulära tjänster.

Handel, där hotellnäringsen ingår, ser okej ut. Men här har man fortfarande mycket att jobba på. Man har inte kommit så långt än när det gäller cirkulära affärsmodeller. Här finns det en hel del att jobba på.

Skogsindustrin är såklart en av de starkaste, genom att man faktiskt har skogen och naturen i sin affärsmodell. Här jobbar man väldigt mycket med materialåtervinning och försöker sluta kretsloppen.

Elektroniksektorn jobbar fortfarande väldigt hårt. Här har man väldigt korta produktlivscyklar, vilket är akilleshälen inom den branschen. Inom handeln har vi fortfarande väldigt mycket avfall. Vi har också väldigt mycket matsvinn, som Scandic pratade om.

Det här är verkligheten. Så här ser det ut, och det här är det vi behöver ta avstamp i.

Hållbarhetsnätverket [Uppsala:2030](#) är en accelerator för hållbar omställning och erbjuder samtalsarenor med kunskap, inspiration och idéutveckling för ledare och medarbetare som vill ta ansvar för vår framtid. Där får du kreativt lösa utmaningar tillsammans med andra, bygga relationer och samarbeten. Eventen utgår från Uppsala och livesänds så att hela Sverige kan delta i föreläsningar och samtal via Zoom 4 gånger per år.

Transkriberad från inspelning av Mia Ulin mia@ uppsala2030.com

